

MARTIJN DE RIJK

DE EERSTE VROUW

Personages:

Politica/ Actrice 1

Journaliste/ Actrice 2

Adviseur/ Acteur

I.

JOURNALISTE

Een bewogen dag op het Binnenhof in Den Haag. Het initiatiefvoorstel dat voorgoed een einde moet maken aan de inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen, is met ruime meerderheid aangenomen door de Tweede Kamer. Drijvende kracht achter deze ontwikkeling is Ena Biesheuvel. Sinds haar verkiezing tot fractieleider heeft Biesheuvel de ongelijkheid van vrouwen terug op de agenda gezet. Met succes, zo lijkt het. Haar wetsontwerp zal komende week al worden voorgelegd aan de senaat. De politieke opmars van Biesheuvel lijkt onstuitbaar. Er gaan stemmen op dat zij de komende verkiezingen zal inzetten op het torentje. Als haar wetsvoorstel nu ook versneld wordt goedgekeurd door de senaat, toont zij daarmee over het benodigde leiderschap te beschikken. Maar of het haar zal lukken de regie in handen te houden, is in de afgelopen uren onzeker geworden.

Politica op.

Wacht. Daar is ze. Mevrouw Biesheuvel... Gefeliciteerd met uw overwinning.

U bent blij?

POLITICA

Wij zijn tevreden. Maar we zijn er nog niet. Ons voorstel wordt nu naar de Eerste Kamer gestuurd.

JOURNALISTE

Volgende week begint uw verkiezingscampagne. Voor u en uw partij betekent dit een vliegende start.

POLITICA

Dat weten we volgende week.

JOURNALISTE

Maar gezien uw ambitie om eerste minister te worden betekent dit een enorme voorsprong.

POLITICA

U kent mijn ambities blijkbaar beter dan ik. Over onze campagne doe ik nu geen uitspraak. Vandaag staat in het teken van ons initiatief. Dat staat wat mij betreft volledig op zichzelf.

JOURNALISTE

Uw voorstel wordt door critici afgedaan als ouderwets. Is dit niet allemaal allang bij wet geregeld?

POLITICA

Het staat in de wet. Zeker. Maar is het geregeld? We hebben de inkomenskloof een tijd lang zien krimpen. Die beweging is tien jaar geleden tot stilstand gekomen. Zeker in de private sector ligt onze huidige inkomensongelijkheid hoger dan het wereldgemiddelde. Dat vind ik eerlijk gezegd nogal gênant. Blijkbaar zijn meer maatregelen nodig.

JOURNALISTE

Voor veel banen zijn mannen nu eenmaal beter geschikt, zeggen uw critici. Daarom krijgen ze er ook beter voor betaald.

POLITICA

Denkt u dat echt?

JOURNALISTE

Zegt u het maar.

POLITICA

Ze hebben misschien meer ervaring. Zij hoeven hun carrière dan ook niet te onderbreken.

JOURNALISTE

Vrouwen kiezen er zelf voor om dat wel te doen.

POLITICA

Ja. Maar die keuze is in het belang van een gezin, in het belang van de samenleving. Ik zie niet in waarom vrouwen daarvoor gestraft zouden moeten worden.

JOURNALISTE

Dat is een kwestie van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

POLITICA

Dat is het. De vraag is of het dat zou moeten zijn. Een meerderheid in de Tweede Kamer vindt van niet.

JOURNALISTE

Mocht u er niet in slagen om deze wetgeving aangenomen te krijgen, hoe denkt u dan dat uw achterban daarop zal reageren?

POLITICA

Ons geluid is door de Tweede Kamer uiterst serieus genomen. De senaat zal daar met evenveel ernst naar luisteren. Daar ben ik van overtuigd.

JOURNALISTE

Maar uiteindelijk gaat het om het verkrijgen van een meerderheid.

POLITICA

Over een meerderheid in de senaat maak ik me geen zorgen.

JOURNALISTE

Die meerderheid bedroeg tot voor kort één zetel.

POLITICA

Een meerderheid... Een meerderheid is een meerderheid. Dank u wel.

Ze wil weglopen. De journaliste houdt haar tegen.

JOURNALISTE

Er gaan geruchten dat minstens één lid van uw eigen partij tegen uw voorstel zal stemmen. De krappe meerderheid waar u het over heeft lijkt daarmee te zijn verdampt. Was u daarvan op de hoogte?

POLITICA

In de politiek is alles is... is altijd alles in beweging. Als er in de Eerste Kamer leden zijn die een duwtje in de goede richting nodig hebben, dan zullen wij ze dat de komende week geven.

JOURNALISTE

U bent er dus nog niet van op de hoogte dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden. Heeft uw achterban moeite met het wetsvoorstel, of zijn zij ontevreden over uw leiderschap?

POLITICA

Wij hebben deze... Ik denk dat u de zaak groter voorstelt dan ze in werkelijkheid is. Zeker als er voor een onderwerp veel journalistieke aandacht is, hebben Kamerleden wel vaker de neiging om op het laatste moment hun positie te wijzigen. Daar is veel voordeel mee te behalen, weet ik uit ervaring. Ik neem niemand iets kwalijk. Dat is het spel.

JOURNALISTE

Die verschuivingen zijn voor de bühne, zegt u?

POLITICA

Dat zijn uw woorden.

JOURNALISTE

U lijkt het niet erg serieus te nemen.

POLITICA

Ik neem alles serieus. We zullen in de komende dagen zien wat er gebeurt.

Als je me nu wilt excuseren. Af.

2.

ACTEUR

Een staat is gebouwd op geweld

Leerde ik op de universiteit

Stel ik me voor

Streef je macht na, dan streef je geweld na

De staat als overheersingsrelatie

Een gedachte die me iets deed

Mijn rol

Mijn personage

De staat als overheersingsrelatie

van mensen over mensen

Een poëtisch prikkelende gedachte vond ik dat

Een diep, duister en alomtegenwoordig gegeven

Heilzaam en levensgevaarlijk

In de collegebanken besloot ik daar mijn leven aan te wijden

Twee keer in mijn leven geweld gebruikt

De eerste keer op de middelbare school

Het Christelijk Gymnasium

Doordrenkt van naastenliefde en vergeving

Ik noemde het mijn geweldsexperiment

Ik kende hem niet

Maar wist zeker dat hij terug zou slaan

Ik keek hoe hij zijn fiets uit de stalling haalde
Het stond vast
Hem zou ik slaan
Daarna zou hij mij slaan
En ik zou weten wat geweld was

Op een stil fietspad haalde ik hem in
Kalm en helder was ik
Omdat ik wist wat zou gaan gebeuren
Hij herkende mij misschien van school
Hij vroeg: is er iets?
Ik zei: nee
En plantte met kracht mijn vuist in zijn gezicht
Hij remde en stapte af
Verbaasd
Van pijn leek geen sprake te zijn
Hij zweeg
We stonden een tijdje tegenover elkaar
Ik zette me schrap voor de vergelding
Voor mijn geweldsontmaagding
Ik keek naar de beweging van zijn blik
Probeerde op te maken waar zijn vuist zou inslaan
Maar er gebeurde niets
Hij pakte zijn fiets
en reed zonder iets te zeggen weg
Experiment mislukt

De tweede keer was geen experiment
Niet van mijn kant althans
De tweede keer sloeg ik mijn professor
Mijn hoogleraar Overheersingsrelaties
Die zijn overheersing niet alleen in theorie uitdrukte
Maar deze, zo bleek, ook tastbaar wilde maken
Zonder mij daar op voorhand in te kennen
In zijn werkkamer schoof hij – docerend – zijn hand in mijn broek
Om daar het een en ander uit te proberen
Terwijl hij op zachte collegetoon doorging over de overheersingrelatie als
universeel begrip
Ik weet niet wat me bezielde
Terwijl hij vol overgave met mijn halfslappe zaakje in de weer was
Veegde ik met de rand van mijn mouw een zweetdruppel van zijn voorhoofd
Mijn blik dwaalde af
naar een portret van Karl Marx
Er trok een lange stoet aan politieke oneliners door mijn hoofd
Als een militaire parade
Een eindeloze rij ideeën in vlekkeloos gesteven uniform
Geen veegje modder, geen spatje bloed
Dat ik intussen half stijf was geworden
Zal de professor als een aanmoediging hebben beschouwd
Maar ik trok mijn conclusie
Ik besloot in opstand te komen
Te vechten voor mijn onafhankelijkheid
Ik plantte met kracht mijn vuist in het gezicht van mijn hoogleraar
Die rood aangelopen was

Hij viel bewusteloos neer
Ik trok zijn slap geworden hand uit mijn broek
Stopte mijn aantekeningen in mijn tas
En verliet zijn werkkamer
Een half jaar later
summa cum laude afgestudeerd

3.

Werkkamer van de politica.

POLITICA

Jij zou de Eerste Kamer geregeld hebben.

ADVISEUR

Heb ik geregeld. Dit overvalt mij ook. Over tien minuten fractieoverleg.

Zij pakt haar telefoon.

POLITICA

En dan?

ADVISEUR

Rijden we naar Amsterdam.

POLITICA

Gadverdamme. Waarom doe ik dat ook alweer?

ADVISEUR

Ze willen Ad, maar die zit vanavond bij Matthijs.

POLITICA

En Suzan? Kan Suzan vanavond niet?

ADVISEUR

Die zit vanavond bij Andries en die met dat verfrommelde voorhoofd.

POLITICA

Waarom zit ik daar niet?

ADVISEUR

Omdat Suzan daar al zit.

POLITICA

Suzan zat vorige maand nog bij Jeroen en Paul.

ADVISEUR

Ze wilden jou. Jij kon niet.

POLITICA

Ik had geen tijd. Vanavond heb ik tijd.

ADVISEUR

Misschien moeten we het even hebben over wat je daar gaat zeggen. Het thema is: de staat van de democratie.

POLITICA

Dus iedereen zit vanavond wel ergens, behalve ik.

ADVISEUR

Jij bespeelt de intellectuele voorhoede van ons land.

POLITICA

Ik haat democratie. *Heeft inmiddels haar telefoon bij haar oor.* Jacques, met mij. Heb je het gezien?... Dit is Fleur van Bree. Die knalt geen geruchten de wereld in, als ze daar geen... Dat begrijp ik, dat begrijp ik heel goed... Wij zijn al drie jaar met dit initiatief... Jacques, dit vormt de start van mijn campagne. Ik heb geen zin om nu al over te gaan op plan B, omdat wij niet hebben opgelet... Lukt het jou om binnen een minuut terug te bellen? Dank je... *Hangt op. Pauze.* Vreemd... Hij wist van niks.

ADVISEUR

Jacques werkt dertig jaar op het Binnenhof. Die moet toch iets gehoord hebben.

Hij pakt zijn telefoon.

POLITICA

Hij was onaangenaam verrast. Misschien heeft iemand haar ingefluisterd.

ADVISEUR

Je bedoelt iemand van ons.

POLITICA

Ik weet het niet. Hij zoekt het uit.

ADVISEUR

Dit kan niet waar zijn. We hebben dit geregeld.

POLITICA

Jij hebt mij een week zonder gezeik beloofd... waarin ik me in alle rust op de campagne kan voorbereiden. Maar ik loop alweer achter de feiten aan.

Waarom gaat het hier verdomme nooit een keer zoals je het op school krijgt uitgelegd. Wie bel jij?

ADVISEUR

Fleur.

POLITICA

Van Bree? Dat dacht ik niet.

ADVISEUR

Waarom niet? Laat me dit uitzoeken. Er is gelekt.

POLITICA

Dat weten we niet zeker.

ADVISEUR

Waarom Jacques afwachten? Fleur kan ons nu vertellen wat er aan de hand is.

POLITICA

Ik ga niet op mijn knieën voor de een of andere journalist.

ADVISEUR

Dat lijkt me in dit geval onze enige optie.

POLITICA

Zij vraagt ons om informatie. Dat is de volgorde.

ADVISEUR

Ik wist niet dat er een volgorde was.

POLITICA

Dat is precies het probleem. De volgorde. Ooit stond het journaal netjes te wachten achter een hek. Werd ons met achting en distantie gevraagd of we eventueel tijd hadden om commentaar te geven. Nu krijg je een camera in je gezicht geduwd met de vraag of het geen tijd wordt om op te stappen.

ADVISEUR

De wereld verandert.

POLITICA

Ja, maar Jezus... er is toch ook nog zoiets als wenselijkheid. We hoeven ons toch niet aan iedere verandering over te geven, omdat die heeft plaatsgevonden.

ADVISEUR

Je kunt je niet tegen alles blijven verzetten. Dat levert niets op.

POLITICA

Ik dein niet kritiekloos mee op de golven van de pers.

ADVISEUR

Ik denk dat we op dit moment niet anders kunnen.

POLITICA

Ties. Klaar nu. Ja? We wachten af. Als die Fleur ons iets te melden heeft dan komt ze maar naar ons toe. *Er wordt geklopt.* Ja.

Journaliste komt binnen.

POLITICA

Fleur.

JOURNALISTE

Kan ik je spreken?

POLITICA

We zijn bezig. Ik heb zo een fractieoverleg.

JOURNALISTE

Ik denk dat het goed is als je hier even naar luistert. Ik heb niet lang nodig.

Politica en adviseur kijken elkaar aan.

POLITICA

Twee minuten.

JOURNALISTE

Ik bemoei me doorgaans niet met jullie gang van zaken. Ik doe daar verslag van. Dat is een principe dat ik sterk voel.

POLITICA

Je komt ons vast niet vertellen welke principes je allemaal hebt.

JOURNALISTE

Nee. Ik bedoel... Wat ik kom zeggen kan ik eigenlijk niet zeggen. Ik wil dat jij de verkiezingen wint. Ik wil jou als eerste minister.

POLITICA

Dit soort dingen kun je inderdaad maar beter voor je houden.

JOURNALISTE

Niet omdat je een vrouw bent. Omdat jij de beste kandidaat bent. Er wordt iets voorbereid. Iets waar ik me als journalist niet mee in mag laten, maar dat als kiezer niet kan laten gebeuren.

ADVISEUR

Voor je verder gaat... heeft iemand jou zien binnenkomen?

JOURNALISTE

Nee.

ADVISEUR

Weet jouw redactie dat je hier bent?

JOURNALISTE

Nog niet. En dit is 'off the record' wat mij betreft.

POLITICA

Ga verder.

JOURNALISTE

Er zijn plannen om jouw campagne te saboteren. Binnen je eigen fractie zijn er mensen die niet willen dat jij wint.

Ze willen niet dat je hier bent. Ze willen je uitschakelen nog voor de campagne begint.

Er staat al iemand klaar om het over te nemen. Ik weet wie dit doet. Ik weet wie er achter hem staan. Als je dat wil dan kan ik je zijn naam geven.

En je moet nog iets weten. Ik heb iets waarmee je dit in één klap onschadelijk kunt maken. Ik moet je alleen wel waarschuwen. Het is iets dat de man voor de rest van zijn leven kapot maakt. Je zal zijn leven verwoesten... zijn carrière, zijn reputatie, zijn gezinsleven, alles. Ik kan het je geven. Maar hoe je het ook gebruiken wilt, denk er goed over na.

POLITICA

Ik denk dat het beter is dat je nu weg gaat.

JOURNALISTE

Het is een filmpje... van ongeveer twee minuten. Ik verzeker je dat de beelden effect zullen hebben.

ADVISEUR

Hoe kom jij aan die beelden?

JOURNALISTE

Dat kan ik niet zeggen. Mijn bron is betrouwbaar.

ADVISEUR

Als die beelden zo effectief zijn, waarom gebruik je ze zelf dan niet?

JOURNALISTE

Ik ben aan regels gebonden.

ADVISEUR

En wij niet?

JOURNALISTE

Jullie hoeven niets openbaar te maken. Jullie hoeven alleen maar te zorgen dat die beelden bij de juiste persoon terecht komen.

ADVISEUR

Je kunt ook gewoon vertellen wie dat is.

JOURNALISTE

Denk eerst goed na of je dat wel wil weten.

POLITICA

Het spijt me. Ik kan hier niet op ingaan. Dit is niet het soort politiek dat ik bedrijf.

JOURNALISTE

Ik begrijp het. Dit is zijn kaartje. Doe ermee wat je wil.

Ze legt het kaartje omgekeerd op tafel en vertrekt. Adviseur en politica kijken elkaar aan. Adviseur leest het kaartje en stopt het in zijn zak.

POLITICA

Wil ik weten wie het is?

ADVISEUR

Niet als je wil dat ik hier iets mee doe.

POLITICA

Is dat noodzakelijk?

ADVISEUR

Als jij premier wil worden, dan heb je geen andere keuze.

POLITICA

Ties. Stop. Hoor je wel wat je zegt? Zijn gezin. Zijn kinderen. Dit gaat in tegen alles waar ik voor wil staan.

ADVISEUR

Zijn gezin hoeft hier niets van te weten. Hij moet weten dat wij het weten.

POLITICA

Prachtig. Ik chanteer me over zijn lijk het torentje in. Maar zijn kinderen hoeven het niet weten.

ADVISEUR

Als je nu niets doet, ben je morgen alles kwijt. Dat verzeker ik je. Dan is het afgelopen. Ena, er zijn mensen die in jou geloven. Gewone mensen met kinderen en een baan. Die kun je niet in de steek laten. Als je nu niets doet ontnem je die mensen hun hoop. Je doet het niet voor jezelf. Je doet het voor die mensen.

4.

ACTRICE 2

Het gebeurt tijdens een debat in de Tweede Kamer

Een Kamerlid

Een maand tevoren nog verkozen tot saaiste politicus van het jaar

Loopt rood aan

Krijgt geen adem meer

Wordt langzaam paars

En niemand heeft het in de gaten

Ik zit achter een perstafeltje

Op de publieke tribune

En zie alles gebeuren

Als enige

Het debat gaat door

Tegen de regels in

begin ik te roepen en te zwaaien

Een bode

Een dikke, zwetende man in rokkostuum

Hij heeft me begrepen

Hij loopt naar het Kamerlid toe

Bekijkt de situatie

En doet iets Heimlich-achtigs

Hij begint aan het Kamerlid te trekken

Van achter aan zijn buik te sjoeren

Iemand zegt: 'even schorsen, voorzitter'
Het sjoeren helpt niet
Wanhopig tilt de dikke bode
het Kamerlid uit zijn stoel
Werpt hem in één beweging
met zijn rug op de bank
En stompt met al zijn kracht in de maag van de volksvertegenwoordiger
De voorzitter schorst
Er klinkt protest
Maar niemand luistert meer
De bode staat rechtop
Zijn armen langs zijn dikke lijf
En ademt hijgend in en uit
Even is iedereen op zichzelf teruggeworpen
Op het besef dat er een volksvertegenwoordiger dood gaat
Gewoon waar iedereen bij staat
Even is iedereen zich bewust van de breekbare draad tussen licht en donker
Van de verkiezingen die voortdurend voor de deur staan
Van de camera's die maar doordraaien en alles registreren
En dan begint het de Kamer te dagen
Ze moeten iets doen
'Hoe heeft dit in godsnaam kunnen gebeuren?'
Roept de Kamer
En staat als één man op
Verenigd in collectieve verontwaardiging
Het wondermedicijn
De voorzitter weet zich geen raad

Vak K zit versteend in zijn stoel
De bode veegt het zweet van zijn voorhoofd
En doet wat hem als laatste mogelijkheid te binnen schiet
Hij beklimt het bankje
Zet af
En springt zo hoog als hij kan
Een ogenblik is het helemaal stil
Alleen het geritsel van bankbiljetten is te horen

Nee
Dat laatste verzin ik
Of niet?
Het doet zo ongeloofwaardig aan
Zie je?
Dit is wat er keer op keer gebeurt
Ik verander dingen
Details
Maar het is een verslag
Ik was erbij
Het is gegaan zoals ik het vertel
Alsof de gebeurtenis een eigen wil heeft
Steeds verandert er wel iets
Als ik het aan iemand vertel
Intussen zijn zoveel details anders
Het lijkt een compleet ander verhaal geworden
Nee
Dat is niet waar

Dat denk ik maar

Het is gegaan zoals het is gegaan

De zwaartekracht dwingt de bode richting de maag van de
volksvertegenwoordiger

Als de onderkant van zijn voeten de zachte weerstand van een lichaam
voelen

Duwt hij zijn hakken krachtig richting het tafelblad

Een hoestbonbon schiet los uit de keel van het Kamerlid

Vliegt door de plenaire zaal

Langs het oranje, paars en zwart op de abstracte panelen

En landt op de schoot van de voorzitter

Die in een reflex de microfoons weer aanzet

En roept

5.

Adviseur en journaliste.

ADVISEUR

Ik wil iets van je weten. Waarom doe jij dit?

JOURNALISTE

Dat heb ik je al gezegd. Ik wil haar als premier. Zij is als enige in staat om het hier te veranderen. Als die vrouwenhatende klootzak zijn zin krijgt, dan is dat onrecht. Ik heb een hekel aan onrecht. Is dat zo vreemd?

ADVISEUR

Wij moeten voorzichtig zijn.

JOURNALISTE

En jij?

ADVISEUR

Het gaat nu niet om mij.

JOURNALISTE

Nee, maar ik wil het wel weten. Waarom werk jij voor haar? Geloof je in haar? Of geloof je in haar succes? Laat ik de vraag anders stellen. Als ze geen succes zou hebben en ze zou je nu vragen om voor haar te komen werken.

Zou je het dan doen?

ADVISEUR

Ik werk voor haar. Daar kan ik wel een verhaal bij verzinnen. Maar dat maakt geen verschil.

JOURNALISTE

Kijk, ik zeg dat ik jullie wil helpen. En dat is ook zo. Het is alleen... Laten we eerlijk zijn. Het gaat hier om meer dan een filmpje. Het probleem is dat ik... Hoe bepaal je de waarde van zoiets groots? En als dat al zou kunnen, is het wel moreel om die prijs te vragen?

ADVISEUR

Voor je verder gaat: ik lijk misschien geïnteresseerd. Dat is de bouw van mijn gezicht. Zeg gewoon wat je ervoor wil hebben.

JOURNALISTE

Ik heb een waarschuwing gehad. Mijn hoofdredacteur. Je kent hem. Vermoeiend type. Wil voortdurend baanbrekend bezig zijn, maar is in wezen bang om voor elitair uitgemaakt te worden. Roept dat ik maar in een lift moet gaan staan als ik verdieping nodig heb. Hoe dan ook, hij is wel mijn baas. Als ik niet snel met iets kom dat van het scherm af spat, dan raak ik mijn baan kwijt. Ik wil jullie helpen, maar alleen als jullie mij helpen.

ADVISEUR

Ik neem aan dat je daar bepaalde ideeën bij hebt.

JOURNALISTE

Ik doe dit niet alleen voor mezelf.

ADVISEUR

Dat interesseert me niet.

JOURNALISTE

Ik wil tijdens jullie campagne alles kunnen filmen. Voor de schermen. Achter de schermen. Alles.

ADVISEUR

Dat is het?

JOURNALISTE

Nee. Ik wil haar op vaste tijden kunnen interviewen. Ook als de campagne mislukt. Laten we zeggen: elke dag een kwartier.

ADVISEUR

Hier gaat ze nooit mee akkoord.

JOURNALISTE

Zie het als een kans.

6.

Adviseur en politica.

POLITICA

Een driedelige documentaireserie!?

ADVISEUR

Die pas na de kabinetsformatie zal worden uitgezonden. De campagne wordt er niet door beïnvloed.

POLITICA

Dat zegt zij zeker? Ik kan toch geen campagne voeren als er voortdurend een journalist in mijn ooghoek zit.

ADVISEUR

Probeer het positief te zien. Als je wint is het prachtige pr.

POLITICA

Als ik win heb ik geen pr meer nodig. En als ik verlies? Heb je daar al over nagedacht? Dan kan ik de rest van mijn leven naar mijn eigen geblunder zitten kijken.

ADVISEUR

Ze biedt ons een uitweg. De enige die we hebben.

POLITICA

Haar prijs moet omlaag.

ADVISEUR

Dat kan niet.

POLITICA

Dat is geen vraag. Ik zet mijn reputatie op het spel om aan deze campagne te kunnen beginnen. Onderhandel.

ADVISEUR

Wij zijn niet echt in een positie om eisen te stellen.

POLITICA

Heb je het al geprobeerd? Je hebt het niet eens geprobeerd. Waar liggen jouw prioriteiten eigenlijk?

ADVISEUR

Die liggen bij jou. Bij wat jij wil.

POLITICA

Dat de hemel naar beneden stort.

Dat de aarde openscheurt om me te verzwelgen. Iemand die de tijd stopt.

Dat is wat ik wil. Maar dat is natuurlijk weer teveel gevraagd. Het is dichtbij, hè? Je kunt het bijna aanraken. Ik word misselijk als ik denk aan wat wij hier doen. Jij moet weten dat je te ver kunt gaan. Dankzij mij loop jij hier rond. Als je dat niet kunt onthouden, dan ben jij hier zo weer weg. Doe wat nodig is. Regel het. Af.

7.

Adviseur zet een memorecorder aan.

ADVISEUR

De kiezer verlangt naar een schone politiek. Naar politici die het algemeen belang gescheiden kunnen houden van hun wil tot macht. Een onmenselijke eis, als je het mij vraagt. Morele zuiverheid is een illusie en politiek een spel dat desondanks gespeeld moet worden. De slavernij? Afgeschaft met afpersing en bedrog. Ethiek ligt mijlenver van politiek verwijderd. Toch koestert de kiezer de illusie dat ze ver in de toekomst een blijvende eenheid zullen vormen. In de tussentijd wenden we ons er liever helemaal vanaf. Om onszelf niet te bevuilen.

Zet de memorecorder uit. Zet de memorecorder aan.

De politiek doet hier vrolijk aan mee. Zelfondermijning.

Zet de memorecorder uit. Zet de memorecorder aan.

Macht is nooit in goede handen, nooit voor lang althans.

8.

Journaliste rijdt een flightcase op. Ze verschuift het bureau naar de andere kant van de ruimte. Uit de flightcase haalt ze statieven, lampen, etc. – alles wat nodig is voor een televisie-interview. In een mum van tijd zet de journaliste de ruimte naar haar hand.

9.

Politica op. Ze ziet waar de journaliste mee bezig is... verbazing, woede, een beleefde glimlach. Ze wordt niet opgemerkt door de journaliste, die net een statief prepareert.

POLITICA

Aan je werkdrijf zal het niet liggen.

JOURNALISTE

Neem me niet kwalijk. Thijs heeft me binnengelaten.

POLITICA

Ties heeft je hier binnengelaten.

JOURNALISTE

Hij zei dat ik alvast kon beginnen. Je schrikt hier toch niet van?

POLITICA

Nee. Ik had me dit veel erger voorgesteld. Het valt eigenlijk wel mee.

JOURNALISTE

Dit is nog niet alles. Morgen wordt de rest opgebouwd. We gaan hier met drie camera's werken... twee vaste... daar en hier. En één aan een railtje langs de muren, maar daar ga je geen last van hebben. Ties heeft je dit toch doorgegeven? Ik heb alles met hem besproken.

POLITICA

Ik ben op de hoogte.

JOURNALISTE

Mooi. Zal ik kort uitleggen wat we gaan doen?

POLITICA

Waarom niet?

JOURNALISTE

Op straat en onderweg in de campagnebus gaan we alles heel los en korrelig draaien. Om het onzekere karakter van het campagne voeren te benadrukken. Ontmoetingen met burgers in de straten en op de pleinen. En daar tegenover zie je dan de afstandelijkheid, het behoedzame. De tactiek. Dus zeg maar... enerzijds het moeizame zoeken naar connectie met de burger. En daar tegenover de machiavellistische kaasstolp,

die de burger juist zo wantrouwig maakt.

Ik wil laten zien hoe jij dat doet... hoe jij

daar mee omgaat. Als persoon. Hoe jij die twee uitersten in jezelf bij elkaar probeert te brengen.

POLITICA

En daar moet mijn bureau voor worden verplaatst.

JOURNALISTE

Ja, sorry. Maar dit is visueel de beste plek voor de interviews. Wat vind je ervan?

POLITICA

Daar ben ik vanaf de straat volledig zichtbaar.

JOURNALISTE

Oké. Dan zetten we hem ergens anders. Maar wat vind je van het idee?

POLITICA

Het zal even wennen zijn... maar ik kom er wel uit.

JOURNALISTE

Ik bedoel het concept.

POLITICA

Kan ik hem daar neerzetten? Of zit ik daar in de weg?

JOURNALISTE

Nee.

POLITICA

Mooi. Als je even een handje helpt...

Ze tillen het bureau op. Een zwijgende verplaatsing.

JOURNALISTE

Je vindt het geen goed concept.

POLITICA

Ik werk natuurlijk het liefste daar. Maar gezien de situatie is dit de minst slechte plek. Ik heb trek. Ik ga een broodje bestellen.

JOURNALISTE

Je ontwijkt de vraag.

POLITICA

Ik wist niet dat het interview al begonnen was. Wil jij iets? Na al dat gesjouw zul je wel trek hebben.

JOURNALISTE

Wat vind je van mijn concept?

POLITICA

De kroketten zijn een aanrader.

JOURNALISTE

Ik wil weten wat je denkt. Zodat we de komende weken op dezelfde golflengte zitten.

POLITICA

Ik zal je zeggen wat ik denk. Het liefste wil ik dat je oprot. Ik ben maar gewoon eerlijk tegen je. Ik beschouw dit als één grote rem op mijn campagne.

JOURNALISTE

Het is geen rem. Mensen zijn kwaad. Dat weet je. Die woede wordt groter, niet kleiner. En wat doen jullie daar nou eigenlijk aan?

POLITICA

Ik begrijp niet wat dat hier mee te maken heeft.

JOURNALISTE

Jullie signaleren het wantrouwen. Jullie constateren dat het anders moet. Jullie beloven een andere manier van denken. Maar doen ondertussen niets. De mensen zitten te wachten.

POLITICA

Wil je dit echt gaan doen nu? Wil je deze discussie nu gaan voeren?

JOURNALISTE

Er wordt aan de kiezer voortdurend verandering beloofd. Maar jullie blijven jezelf vastdraaien in korte termijn gezeur. Conflictvermijding. Strategie en manipulatie. De kiezer krijgt niet de indruk dat het jullie iets kan schelen.

POLITICA

Alsjeblieft. Zullen we de kiezer hier buiten laten?

JOURNALISTE

Nee. Dat hebben jullie al veel te lang gedaan. Dit is niet zomaar een probleem. Dit gaat over jullie legitimiteit.

POLITICA

Moet jij niet nog een paar van die lampen in de weg zetten?

JOURNALISTE

Mensen willen weten wat hier gebeurt. Ik bied je een kans om dat uit te leggen. Om openheid te scheppen. De openheid waar jullie alleen maar over praten.

POLITICA

Openheid. In een driedelige documentaireserie?

JOURNALISTE

Het is beter dan niets.

POLITICA

Wat zeg jij? Ik doe misschien niet wat jij wil, maar dat betekent niet dat ik niets doe.

JOURNALISTE

Volgende week beginnen de verkiezingen. Jij gaat ons koopkrachtplaatjes door de strot duwen. Je doet ons beloftes die te mooi lijken, omdat ze dat ook zijn. En als jij je nieuwe positie hebt binnengehaald draai je alles weer terug. Net zolang tot er van die beloftes niets meer over is. Dat is wat jullie maar blijven doen. Jullie blijven maar teleurstellen. En de kiezer vraagt zich af waarom hij er steeds weer intrapt.

POLITICA

Ik zie het probleem. En geloof me, ik zoek naar een antwoord.

JOURNALISTE

Die indruk wek je niet. Begrijp me goed, ik wil dat jij wint. Omdat jij iets kunt veranderen. Maar ik denk dat daar meer voor nodig is dan wat je nu doet.

POLITICA

Het is een ingewikkeld probleem. Je kunt mij niet verwijten dat ik het antwoord nog niet heb.

JOURNALISTE

Je schuift het voor je uit. In de hoop dat het niet in jouw termijn ontploft. De volgende, die mag het oplossen. Maar die doet natuurlijk precies hetzelfde.

POLITICA

Ik begrijp dat we die indruk wekken. Maar ik weet niet hoe dat op te lossen is. En ik ga ook niet net doen alsof dat wel weet. Nogmaals, het is ingewikkeld.

JOURNALISTE

Laat dat dan zien. In plaats van voortdurend de indruk te wekken dat je antwoorden hebt. Laat zien dat je het niet weet. Dat je zoekt en twijfelt. Dat is iets wat de kiezer wil weten.

POLITICA

Denk je dat? Over een paar weken sta jij mij in een flitsend televisiedebat te ondervragen. Geloof me, dan wordt mijn twijfel keihard afgestraft. Reken maar. Dan is er niemand meer geïnteresseerd in twijfels. Dan draait alles om leiderschap. Dan wil jij iemand zien die zekerheid uitstraalt en debatten kan winnen.

JOURNALISTE

Ik geef je nu de ruimte om open en genuanceerd te zoeken.

POLITICA

En als ik tijd had zou ik dat ook doen. Ik moet verkiezingen winnen. Voor openheid en nuance is de komende weken geen plek.

JOURNALISTE

Goed, wat jij wil. Maar ik ben hier. En dit gaat hoe dan ook gebeuren.

POLITICA

Want anders ben jij je baan kwijt. Dat is het erge. Je bent niet gevoelig voor argumenten. Je zegt dat je mij een kans geeft. Maar je geeft vooral jezelf een kans. Morgen staan hier vier camera's te draaien. Wat denk jij? Dat wij heel

open dezelfde gesprekken zullen voeren? Ik denk het niet. We gaan quasi ontspannen doen alsof we niet worden gefilmd. Wij gaan ons als debielen gedragen. We geven de gewenste antwoorden. We gaan hier de ideale versie van het spel 'campagne voeren' zitten spelen. En dat toneelstuk ga jij vervolgens verkopen als openheid. Ik denk niet dat de kiezer daar met warme gevoelens naar zal kijken. Het wantrouwen wordt alleen maar groter. Maar dat is voor jou geen probleem. Jij hebt een spraakmakende documentaireserie te pakken. En de volgende dag werp je mij het wantrouwen van de kiezer weer voor de voeten. Wordt het de kroket of wil je iets anders?

JOURNALISTE

Geen trek.

POLITICA

Dat dacht ik al. Je benadrukt een tegenstelling. Je wil toch weten wat ik van je concept vind?

JOURNALISTE

Nee, laat maar.

POLITICA

Jammer. Ik ben net lekker bezig.

JOURNALISTE

Ik benadruk jouw persoonlijke dilemma.

POLITICA

Jij gaat hier met drie camera's een Haagse kaasstolp ensceneren. En buiten ga je woest en korrelig doen. Dan suggereer je een kloof.

JOURNALISTE

Ik laat zien wat er is. Die kloof is geen verzinsel.

POLITICA

Dat zeg ik ook niet. Maar je houdt hem in stand door hem voortdurend te benadrukken.

JOURNALISTE

Ik ben niet verantwoordelijk voor die kloof, als dat is wat je bedoelt.

POLITICA

Het beeld dat de kiezer van mij heeft, hoe komt hij daaraan? Dat is jouw weergave... jouw weergave van een politieke werkelijkheid. Jij bepaalt wat de kiezer ziet. Dan kun je toch niet met droge ogen beweren dat je helemaal geen rol speelt.

journaliste Ik doe verslag van wat jullie laten gebeuren.

POLITICA

Waarom zie ik nooit iets terug van wat ik laat gebeuren? Ik zie alleen maar uitglijders, incidenten en gekonkel.

JOURNALISTE

Omdat daar het algemeen belang in het gedrang komt. De kiezer moet zich daar een oordeel over kunnen vormen.

POLITICA

Het algemeen belang. Ik vroeg me al af wanneer je ermee zou komen. Daar kan ik natuurlijk niet tegen zijn. En de aandeelhouder al helemaal niet. Die trekt zich niets aan van dalende kijkcijfers. Minder reclame-inkomsten vindt hij geen enkel probleem. Want het draait allemaal om het algemeen belang. De voortdurende benadrukking van het explosieve, van het in opspraak rakende, het angst- en afschuwwekkende... Dat is dus het gezicht van het algemeen belang waar we met z'n allen naar zitten te kijken? Niet een manier om ons aan de buis te kluisteren? ... Jullie presenteren ons de wereld als een

aaneenrijging van primeurs en verontwaardiging. Als dat de wereld is waar de kiezer zich een oordeel over moet vormen, dan begrijp ik wel waarom er geen vertrouwen is. Misschien moet je eens een ander soort verhaal gaan vertellen... in plaats van voortdurend maar de schuld bij ons te leggen.

10.

Adviseur op.

ADVISEUR

Stoor ik?

JOURNALISTE

Nee. Ik krijg net een college staatspropaganda.

POLITICA

En?

ADVISEUR

Ik ben bij hem geweest. Ik heb hem de beelden laten zien. Kun jij even weggaan?

POLITICA

Niet nodig. Je hebt hem de beelden laten zien.

ADVISEUR

Ja. Het ging eigenlijk heel goed. Hij is zich dood geschrokken. Begon te trillen, te zweten, werd lijkbleek. Over een uur maakt hij zijn vertrek bekend.

II.

ACTRICE I

Ik denk dat ze de bezuinigingen op de podiumkunsten heeft gesteund

De rol die ik speel

Ik heb mij daar een heldere voorstelling van gemaakt

Niet dat ik een kunsthaatster ben

Dat denk ik niet

Ik ben een geziene gast in het Concertgebouw

Ik ben dol op Bach, Schubert, Wagner

Op alles dat klinkt

Muziek raakt recht in de ziel

Is mijn mening

Haar mening

Stel ik mij voor

In musea heb ik me altijd thuis gevoeld

Dat werd tijd

Heb ik gedacht

Toen het Stedelijk na jaren weer geopend werd

Een verademing heb ik dat gevonden

Ik moest wel even wennen aan die badkuip

Maar

Heb ik tegen mijzelf gezegd

Over tien jaar zijn we eraan gewend

Dan weten we niet beter

Dan is dat ding hartstikke mooi
Ook toen de internationale pers over de badkuip struikelde
Ben ik de badkuip blijven verdedigen
Naar mezelf toe te blijven verdedigen
Mijn geuzenmentaliteit heb ik dat voor mijzelf genoemd
De heropening van het Rijks, ook een bad
Een warm, comfortabel bad
Op neogotische pootjes
Eindelijk het oude terug
De opgeschoonde versie van ons roemrijke verleden terug op zijn plek
Heb ik toen gedacht
Denk ik
Mijn rol
Maar de bezuinigingen op de podiumkunsten heb ik gesteund
Omdat het de spuigaten uitliep
Het theater
Laten we eerlijk zijn
Heb ik tegen mijzelf gezegd
Er is teveel theater
Het meeste theater is niet goed
Onvoldoende hoogwaardig
Onvoldoende exportfähig
Theater is een visitekaartje
Een glanzend internationaal visitekaartje
Als het geen visitekaartje is, wat is het dan?
Daar ben ik van overtuigd
Er was teveel aanbod

Daar waren zelfs de kenners het mee eens
Ik althans was het daarmee eens
Niet dat ik veel naar het theater ging
Ik heb mij altijd ongemakkelijk gevoeld in theaters
Bij garderobes mijn jas nooit zonder bedenking af kunnen geven
Theatergarderobes
Zakkenrollers
Altijd al gevoeld
Van de wijn in foyers niet kunnen genieten
Daar wordt in gespuugd
Altijd al vermoed
Een aanhoudend gebrek aan gemak in de theaters
Tapijten waar je net te diep in wegzakt
Decors
Toneelspelers
Bordkarton
Alles ademt bedrog
Rijksondersteunde oplichterij
Heb ik op onbewaakte ogenblikken gedacht
Op een zeker moment besloten niet meer te gaan
Alleen als ik echt niet anders kon heb ik mezelf naar een theater gesleept
Bij het klinken van de gong
Iedere keer opnieuw het omhoog kruipende ongemak
De laatste keer was een première
Een klassieker
Met voortreffelijke toneelspelers
Voortreffelijk naar het hier en nu gehaald

Voorbeeldig

Was althans de mening van de kranten

De kwaliteitskranten, om ze voor het gemak maar even zo te noemen

Ik was het met die mening

Die kwaliteitskrantenmening

Oneens

Met een alsmaar groeiend onbegrip zitten kijken

Mijn rol althans

Stel ik mij voor

Ik stel mij ook voor

En dit is niet onbelangrijk

Dat ik die avond

Op die bewuste première

Zogezegd mijn laatste avond

Mijn laatste theateravond

Dat ik die avond naast de staatssecretaris heb gezeten

En dat ik bij hem precies hetzelfde heb gevoeld

De langzaam omhoog kruipende knelling

Geconfronteerd met het nutteloze

Met die nutteloze ruimte, onze gereserveerde plaatsen en dat toneelgespeel

Dat nutteloos blootgelegde liegen

Dezelfde twijfel voelde ik bij de staatssecretaris omhoog kruipen

Ik heb dat ervaren als een stukje herkenning

Van mijzelf in hem

Van zijn menselijkheid in hem

In de staatssecretaris

Die een glanzende carrière tegemoet ging

Daarom heb ik mijn hand in de lucht gestoken
Toen zijn voorstel
Zijn bezuinigingsvoorstel
In stemming werd gebracht
Ik heb mijn hand in de lucht gestoken
Omdat het de spuigaten uitliep
En omdat de staatssecretaris zich
Die avond in de schouwburg
Had laten kennen als een warm en oprecht twijfelend mens

12.

Politica en journaliste.

POLITICA

Ik wil je nog bedanken voor je hulp. *Ze haalt een papier tevoorschijn.* Dit is een toespraak waar ik al een tijdje aan werk. Ik wacht op het goede moment. Misschien is dit een goed moment. Ik denk dat je mij beter begrijpt als je dit leest. Ga achteraf niet klagen dat ik niet eerlijk ben. Ik geef je mijn diepste wens.

JOURNALISTE

Wie zegt dat ik jou niet begrijp?

De telefoon van de politica gaat.

POLITICA

Jacques. Ja. Ja. Wat is er? Je klinkt raar... *geschokt* Oh nee... Oh Jezus, nee...

JOURNALISTE

Gaat het?

POLITICA

Ze hebben... iemand in zijn kamer... die zich... Nu net. Zijn secretaresse heeft iemand gevonden. Ties. Ik moet hem bellen. Die kun je om een boodschap sturen. Die weet een manier om... Dit moet een misverstand zijn. Het moet iemand anders zijn. Een medewerker. Een schoonmaker. Die plegen zelfmoord. Dat moet het zijn. Iemand moet dit stoppen, Fleur.

Adviseur op.

ADVISEUR

Ik ben zo snel mogelijk gekomen.

POLITICA

Ties, zeg dat dit niet waar is. Zeg dat het iemand anders was.

ADVISEUR

Ze hebben zijn kamer opengebroken. De politie is onderweg.

POLITICA

Dit was niet de bedoeling. Dit kan nooit mijn bedoeling zijn geweest.

ADVISEUR

Wij konden dit niet voorzien. Fleur?

JOURNALISTE

Als ik dit had geweten, dan was ik er nooit aan begonnen.

POLITICA

Waarom heb ik dan getwijfeld? Je begrijpt toch wat ik bedoel. Wij hebben hem onder druk gezet. Het kan zijn dat wij hem met die beelden...

ADVISEUR

Zo is het niet gegaan. We hebben hem een keuze gegeven. Hij had zich kunnen terugtrekken. Dat hij dat niet heeft gedaan was zijn keuze. Dat kunnen wij onszelf niet aanrekenen.

POLITICA

Ik liet me gaan. Geef me een ogenblik. Ik moet mijn denken... Wij moeten iets beslissen. Zo meteen breekt hier de hel los. Wat gaan we hier mee doen?

JOURNALISTE

Wat heb jij eigenlijk tegen hem gezegd?

ADVISEUR

Niets.

JOURNALISTE

Jij hebt niets tegen hem gezegd.

ADVISEUR

Nee.

JOURNALISTE

Dus jij hebt niets tegen hem gezegd en een half uur later is hij dood.

ADVISEUR

Natuurlijk heb ik wel iets gezegd.

JOURNALISTE

Wat heb je dan gezegd? Ik vraag wat je gezegd hebt.

ADVISEUR

Kun je hier mee stoppen? Denk even met ons mee.

JOURNALISTE

Jij bent de laatste die in zijn kamer is geweest. De politie gaat jou vragen stellen. Wat heb je gezegd?

ADVISEUR

Ik heb gezegd: kijk hier eens naar, dit zal je interesseren. Ik heb hem die beelden laten zien. Daarna heb ik gezegd dat hij van ons niets te vrezen had.

Mits hij zich zou terugtrekken.

JOURNALISTE

Mits hij zich zou terugtrekken. Dat heb je zo gezegd.

ADVISEUR

Uit de politiek. Niet uit het leven.

JOURNALISTE

Maar dat heb je er niet bij gezegd.

ADVISEUR

Nee. Dat heb ik er niet bij gezegd. Had ik dat moeten doen? Wist ik veel dat hij het zo radicaal zou interpreteren. Hij wil macht. Dat soort mensen stapt niet uit het leven.

POLITICA

Je hebt gelijk. Ze gaan dit onderzoeken. Ze gaan ons vragen stellen. Dan komen ze er dus achter dat wij hem die beelden hebben laten zien.

ADVISEUR

Daar komen ze niet achter. Wij spreken nu af dat die beelden nooit hebben bestaan. Jij hebt ze nooit gegeven. Wij hebben ze nooit gebruikt.

politica Als dit op straat belandt krijg ik alles over me heen. De publieke opinie... Het Openbaar Ministerie.

ADVISEUR

Dat gaat niet gebeuren. Niet als we ons blijven concentreren op de mogelijkheden.

POLITICA

Mogelijkheden? Waarom denk jij dat hij dit gedaan heeft? Hij heeft maar één deur voor me opengelaten... mijn terugtrekking uit de politiek.

Waarschijnlijk ligt er in zijn kamer een brief klaar waarin hij alles uitlegt. Mijn betrokkenheid, jouw bedreiging. Misschien heeft hij jullie gesprek wel opgenomen. Dan is woord voor woord te horen hoe jij hem staat te chanteren. Zie je? Het is afgelopen.

ADVISEUR

Dat heeft hij niet gedaan. Hij was doodsbang.

POLITICA

Maar de schijn is al gewekt. Jij was als laatste in zijn kamer. Jij werkt voor mij. Meer hebben ze niet nodig. Zolang ik onder verdenking sta, kan ik geen campagne leiden. Ze zullen mijn vertrek eisen. En geef ze eens ongelijk. Ze

schrappen me van de kieslijst.

En als ze dat filmpje vinden... dan slaap ik vannacht in een cel. *Pauze.*

Waarom zeg jij niks?

JOURNALISTE

Wat zou ik moeten zeggen?

POLITICA

Dat weet ik niet. We hadden hier nooit aan moeten beginnen. Ben je tevreden?

JOURNALISTE

Tevreden? Nee. Hoe bedoel je?

POLITICA

Ze zullen wel blij met je zijn. Je hebt je werk uitstekend gedaan.

JOURNALISTE

Dat zie je verkeerd. Dit is niet wat je denkt.

POLITICA

Wat is het dan? Een manier om mij te straffen? Ik verander de dingen niet snel genoeg. Ik schuif problemen voor me uit. Jij komt hier binnen. Je zegt dat je me wil helpen. En voor ik het weet zit ik tot aan mijn nek in de stront.

JOURNALISTE

Jij hebt de wil en de kwaliteiten om hier iets te veranderen. Daarom ben ik naar jou toegekomen. Waarom zou ik je tegenwerken?

POLITICA

Ik had gehoopt dat jij me dat kon zeggen. Maar jij zegt niks.

De telefoon van de journaliste gaat. Ze neemt niet op.

ADVISEUR

Wie is dat?

JOURNALISTE

Mijn hoofdredacteur.

ADVISEUR

Moet je die niet opnemen?

Ze laat de telefoon overgaan tot het weer stil is. Pauze.

POLITICA

Daarom ga jij mij tegenwerken...

Om hem. Niet omdat je het zelf zo graag wil. Omdat je nog nooit zo dicht bij het vuur hebt gezeten. Dat kan de primeur van het jaar worden.

JOURNALISTE

Luister. Ik heb gedaan wat ik kon om je te helpen. Het spijt me dat het hierop is uitgelopen. Dat het niet genoeg was. Ik kan je niet redden. Dat zul je zelf moeten doen.

POLITICA

Wat denk jij dat ik aan het doen ben? Er is één manier. Als jij voor de rest van je leven zwijgt over wat hier is gebeurd. Misschien maak ik dan een kans.

JOURNALISTE

Dat kun je niet van mij vragen. Als ik wacht tot dit voorbij is, dan lig ik er uit. Niet misschien, dat weet ik zeker.

POLITICA

Je mag alles vertellen, alles openbaar maken. Maar niet dat wij hem die beelden hebben laten zien. Ik heb je in vertrouwen genomen. Dat schept verplichtingen. Jij hebt een grote bek over verandering. Je weet precies van wie die moet komen en wat er voor nodig is. Maar als je er zelf iets voor moet opofferen, dan is het ineens teveel gevraagd. *Pauze.* Waarom aarzel je dan?

JOURNALISTE

Wie zegt jou dat ik aarzel?

POLITICA

Je redacteur belt... je hebt de ultieme kans om je baan te redden... en je neemt niet op. Je zit niet bij het vuur, je zit er midden in. Jij hebt dit in gang gezet. Jij hebt dit veroorzaakt. Toen jij hier binnen kwam zijn je objectiviteit en je onafhankelijk in vlammen opgegaan.

JOURNALISTE

Ik denk niet dat hij daar mee zit.

POLITICA

Hij niet. Jij. Wat ga je doen? Het is nog niet te laat. Je integriteit is nog te redden. Dat vinden jullie belangrijk. Toch? Daar slaan jullie jezelf voortdurend mee op de borst. Of ga je toch voor je carrière? Dat is het dilemma. Als jij hier op tv één woord aan wijdt, dan is het gedaan met je integriteit.

JOURNALISTE

Jullie hebben een Tweede Kamerlid gechanteerd en geïntimideerd.

Begin tegen mij niet over integriteit.

POLITICA

Ik hoop dat je één ding goed beseft. Als ik door jouw toedoen val, dan val jij met ons mee. Ik maak bekend hoe wij aan die beelden kwamen. Dan is je carrière voorbij.

JOURNALISTE

Welk beelden? Ik weet niet waar je het over hebt. Ik moet aan het werk.

POLITICA

Als ik een fout maak leg ik verantwoording af. En wat doe jij? Ik hoef geen antwoord. Het is gewoon een vraag.

Journaliste af.

13.

ACTEUR

Ik stel me een persconferentie voor
Een batterij journalisten in een te kleine ruimte
Er zal iets worden aangekondigd
iets dat nog weken zal nazinderen
De stemming is verwachtingsvol bloeddorstig
Een deur zwaait open
En in een zee van flitslicht
Stapt een politica naar binnen

ACTRICE I

Op de voet gevolgd door haar adviseur
Die meteen het woord neemt

ACTEUR

Welkom allemaal
Bedankt voor uw geduld
Mevrouw Biesheuvel zal eerst een korte verklaring afleggen
Waarna er ruimte zal zijn voor een paar vragen

ACTRICE I

Met tegenzin beweegt ze zich naar de gereed staande katheders
En begint aan haar verklaring
Haar eerste woorden wijdt ze aan het verlies van hun collega
Een dag van rouw noemt ze het
En steekt de nabestaanden een hart onder de riem

ACTEUR

De situatie is precair

ACTRICE I

Ze schakelt door

Ze geeft eerst een ruwe schets van de situatie

Die iedereen inmiddels kent

En hoort zichzelf dan zeggen

Dat de gesprekken met het partijbestuur stevig waren

Maar in een sfeer van wederzijds respect zijn gevoerd

In het licht van de recente gebeurtenissen

Zegt ze

Is er eigenlijk maar één conclusie mogelijk

Dit is het

Denkt ze

De aanloop naar het onvermijdelijke

De gang naar het schavot

ACTEUR

Het geflits wordt feller

Elke glimp moet immers worden opgevangen

Van de bitterzoete ramp

Die op het punt staat zich te voltrekken

ACTRICE I

Het belang van de partij heeft in mijn politieke loopbaan altijd voorop
gestaan

Ook nu

Juist nu

Daarom zie ik onder deze droeve omstandigheden

Geen andere mogelijkheid

ACTEUR

Ze wankelt

De bek van het monster spert wagenwijd open

Het helle flitsen gaat over de kop

Het zet haar in een groot en eeuwigdurend licht

Een dozijn camera's scheurt de werkelijkheid aan stukken

Een waterval van vragen knalt kletterend op haar neer

ACTRICE I

Maar de vrouw is niet meer in de ruimte

Ze heeft haar blik naar binnen gericht

Overweldigd

Niet door het razen van de wereld

Maar door een kalm innerlijk besef

Dat zich in haar onderbuik ontvouwt

Tien jaar lang heeft haar verhaal zich verteld in termen van succes

De mogelijkheid van mislukking had ze aan haar eigen oog onttrokken

Mislukking is schaamte

En daarom geen optie

Ze wist het heel zeker

Succes is de grondstof van het leven

Mislukking is schaamte

En daarom geen optie

En nu

Nu staart ze in de duizelingwekkende diepte van haar eigen falen

Maar de schaamte blijft uit

Voor het eerst in tien jaar is ze weerloos

Maar volkomen rustig

Kalm

Opgelucht

Ze hoort haar eigen stem door de ruimte echoën

Daarom zie ik onder deze droeve omstandigheden

Geen andere mogelijkheid

Dan mijn fractieleiderschap per direct neer te leggen

En mijn lijsttrekkerschap terug te geven aan de partij

Ze voelt grond onder haar voeten

De vaste grond van het dieptepunt

Dat helemaal geen dieptepunt is

Maar gewoon een nieuw moment

Is dat het misschien?

Ligt daar een mogelijk antwoord op de vraag?

In die afgrond

Ze probeert het zich voor te stellen

Misschien zit er maar één ding op

De mislukking te erkennen

Het falen te omhelzen

Niet haar eigen falen

Nee

Falen als mogelijkheid

Als mogelijke en waardevolle uitkomst

Van iedere toekomstige situatie

Als basis

Als ontzagwekkend wezenskenmerk van de mens
Die eeuw na eeuw al over de aarde struikelt
Door de tijd heen valt
En steeds opnieuw – vol schrammen en builen – weer opstaat
Ze ziet het kraakhelder voor zich
Er zit maar één ding op
Haar afgrond te omhelzen
Haar falen voorzichtig vast te pakken
En het te koesteren
Als een pasgeboren kind

Haar kalmte maakt plaats voor een behoedzaam soort vreugde
De persruimte is ineens een stuk minder krap
En voor het eerst in tien jaar ziet ze dat daar mensen zitten
Dat de zon naar binnen schijnt
Dat er ergens in een park een bankje op haar wacht
Waar mensen naast haar komen zitten om te zwijgen

Ze overweegt haar nieuw gevonden inzicht met iedereen te delen
Direct wereldkundig te maken
Een voor een kijkt ze iedereen aan
Kijk
Ik heb gefaald
Ik val
Dus ik besta
Maar nog voor ze het heeft kunnen zeggen
Begrijpt ze waarom het niet kan

Een voor een ziet ze ogen naar de grond slaan
Blikken wenden zich af
Vermijden haar gezicht
Dat als een alles verzegend vuur
Te pijnlijk is om naar te kijken
Er is maar één oog dat nu nog naar haar kijkt
De levenloze lens van de camera's
Die zwarte gaten
Die haar niet aankijken
Maar roerloos in zich opnemen
En in kleine stukjes knippen
Hoe kon ze het weten?
Hoe kon ze het vergeten zijn?

Zo manifesteert zich de schaamte
Niet in jezelf
Maar in de ogen van de ander
Die de jouwe mijden als de pest
En ergens anders houvast zoeken
Op vloeren en plafonds
Hoe kon ze het weten?
Hoe kon ze het vergeten zijn?

ACTEUR

Als de vrouw haar aftreden bekend heeft gemaakt
Gebeurt er iets merkwaardigs
Het journalistieke geraas verstomt

Het is stil
Ze staart een ogenblik in het niets
Ze draait zich om
In gedachten verzonken
En voordat ze de ruimte verlaat
Mompelt ze:
'Hoe kon ik het weten?
Hoe kon ik het vergeten zijn?'

Donker.

Einde.

De eerste vrouw ging op 23 maart 2014 in première als Bellevue Lunchtheater productie in Theater Bellevue te Amsterdam.

Tekst en regie: Martijn de Rijk

politica/actrice 1 Mirjam Stolwijk

journaliste/actrice 2 Marieke de Kleine

adviseur/acteur Steven Joles

Martijn de Rijk (Alphen aan den Rijn, 1977)

is toneelspeler, schrijver en regisseur. In 2001 studeerde hij af aan de acteursopleiding van de Toneelacademie Maastricht. Daarna was hij als acteur zeven jaar verbonden aan het Noord Nederlands Toneel onder artistiek leiderschap van Koos Terpstra. Hij vervolgde zijn carrière als freelance-acteur bij o.a. Laura van Dolron, Mighty Society 9, Toneelgroep Amsterdam en Theater het Amsterdamse Bos. Hij begon met schrijven op de toneelschool en werkte als toneelauteur voor o.a. Theater Bellevue, het Noord Nederlands Toneel, Generale Oost en Het Syndicaat. In de zomer van 2013 rondde hij zijn masterstudie Wijsbegeerte af aan de Universiteit van Amsterdam. De Bellevue Lunchtheater productie *De eerste vrouw* is zijn regiedebuut.

Toneelwerk:

Hard! Maar echt – 2001

Groot geluk – 2001

Rex revival – 2003

Tevreten – 2005

All Inclusive – 2006

Hurt Like Hell/ Vaste grond – 2008

Hotel De Parade – 2010

Roos en Manon – 2010

Staakt! – 2011

God en ik – 2012

De eerste vrouw – 2014